

нова, още по-тежка беда“ – пише за това време Константин Константинов в „Път през годините“¹.

Същевременно обстановката и настроенията се менят динамично. След договорите за края на войната, настъпва период на обществен гняв към виновниците за катастрофата и „признание за собствените ни грешки“², на възмущение от изсипалите се клевети сред някои кръгове и печатни издания в Европа към останалата в международна изолация България. Но ето, идва есента и – както пише К. Константинов – „вълна на бодрост и самоувереност заличи отчаянието и чувството на малоценност“³. Периодичните издания тогава излизат с призови за увереност в собствените сили и търсят в лицето на нашата интелигенция нови водители на народа, зоват духовните ни първенци да внесат вяра и просветление в измъчената народна душа.

Точно в този момент на взаимнопреплитащи се противоположни масови емоции, идеи и тенденции редакторът на „Съвременна илюстрация“ Никола Георгиев се обръща с покана към българските творци да участват на страниците на списанието със свои произведения, чрез които да се повдигне духът на народа, да се събуди вярата в собствените му сили. На призива на списанието, което е авторитетно и списвано и издавано видимо с доста средства, откликват мнозина български писатели, като някои от най-известните са представени с портрети: Иван Вазов, Кирил Христов, Петко Тодоров и др. Откликва и Яворов, чийто портрет също е поместен в списанието. Но той изпраща в редакцията не художествена творба, а писмо, публикувано от редактора под надслова „Измъчената душа на поета“. Ето неговия текст:

Господин редакторе,

Вашият почин за един парад на българските художници е похвален, защото, бити политически, нам предстоят борби на културна почва, дето всяка победа е сама по себе си и плод, неоспорван в никаква конференция, неунищожим през поколенията и времената.

Ние сме не само бити, но сме и заплашени в сигурността на нашата държавна независимост. Прочее, нам трябва крепости на националния дух – като свещените книги на евреите и като делата на плеада гениални хора у поляците.

Аз бих желал да бъда най-скромният между ония, които Вашето списание ще покаже като зидари на българските духовни крепости. Нели тях е родил нашият народ, за да заличат от челото му следите на робството. Нели тях е посочило нашето общество, за да опровергават изсипаните върху него обвинения в средновековност?

¹ Константинов, К. *Път през годините*. С., 1981, с. 202.

² Пак там, с. 203.

³ Пак там, с. 203.